

FONDS WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

SEKSUALITEIT

JAARVERSLAG

2010

Postbus 75842
1070 AV Amsterdam

Secretariaat: Fie Carelsenlaan 50
3584 GK Utrecht

info@fwos.nl
www.fwos.nl

Voorwoord

De afgelopen jaren heeft het bestuur van het FWOS zich veel inspanning getroost om het onderzoek als vitale doelstelling van het fonds sterk te bevorderen. Een en ander moet worden gerealiseerd volgens het voor 2009-2013 uitgezette *Programma Wetenschapsbeleid*. Het FWOS is, zoals uit het *Jaarverslag 2009* reeds is gebleken, overgegaan tot een driesporen-beleid, dat betrekking heeft op het stimuleren van zowel inzichtgevend, fundamenteel theoretisch onderzoek, als praktijkgericht onderzoek en ontwikkeling en implementatie in de praktijk.

De verwachting is gerechtvaardigd dat deze drie componenten in hun gezamenlijkheid en hun onderlinge wisselwerking de kwaliteit van het door het FWOS geselecteerde en gestimuleerde onderzoek zeker zullen verhogen. Daarom dient de aandacht die door het FWOS aan de verschillende componenten wordt gegeven evenwichtig daarover te worden verdeeld.

De organisatievorm van het FWOS, die eruit bestaat dat de diverse inhoudelijke werkzaamheden van het fonds zijn ondergebracht in verschillende commissies, werpt bepaald zijn vruchten af. De opbouw van dit jaarverslag vormt daarvan de weerspiegeling, aangezien dit voor een belangrijk deel de overzichten bevat van de activiteiten van de verschillende commissies zelf. Het gaat om de Commissie Wetenschapsbeleid, de Commissie Informatie en Implementatie, de Commissie Collectiebeheer en de Commissie Vermogensbeheer.

Op het gebied van de onderzoeksprojecten is sprake van financiering van veel interessant onderzoek. De Commissie Wetenschapsbeleid beoordeelt de aanvragen en volgt ook de uitvoering kritisch, zowel wat de begeleiding als wat de voortgang betreft. Daarnaast worden meer dan eens conferenties en congressen die voor het FWOS belangrijke onderwerpen en thema's aan de orde stellen door het fonds mede gesubsidieerd.

De Commissie Informatie en Implementatie zorgt in samenwerking met andere organisaties of deskundigen ervoor dat onderzoeksresultaten worden vertaald in toegankelijke en bevattelijke informatie voor de diverse doelgroepen. De commissie is eveneens verantwoordelijk voor de informatie over het fonds zelf. De FWOS-website is daarvoor een belangrijk medium.

Een heugelijk, maar voor het FWOS als medefinancier ook zeer belangrijk feit om te vermelden, is de instelling van de bijzondere leerstoel vanwege de Henny Verhagen Stichting per 1 februari 2011 bij Algemene Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht. Deze stoel zal vanaf die datum worden bezet door prof.dr. Ine Vanwesenbeeck met als leeropdracht: Seksuele ontwikkeling, diversiteit en gezondheid.

Het bestuur van het FWOS heeft zich het afgelopen jaar eveneens bezig gehouden met de beschrijving van functieprofielen van alle statutair genoemde functies, zodat eventuele competentievragen en overlappings in bevoegdheden in beginsel zullen kunnen worden voorkomen. Dit is evenzeer van belang voor het functioneren van het Dagelijks Bestuur, bestaande uit voorzitter, vicevoorzitter, secretaris en penningmeester. Dit moet als onderdeel van het Bestuur waken over de dagelijkse gang van zaken op korte termijn. Daartoe beschikt het slechts over beperkte, door het bestuur vastgestelde bevoegdheden, die eveneens duidelijk omschreven dienen te zijn.

Al met al kan het verslagjaar 2010 een dynamisch jaar worden genoemd, hetgeen uit de verschillende berichten duidelijk naar voren komt. Tenslotte werd voor dit jaar wederom door de fiscus de ANBI-status aan het FWOS verstrekt.

Prof.mr. Constantijn Kelk
Voorzitter

Inhoudsopgave

Jaarverslag 2010

1. Inleiding	5
2. Overzicht activiteiten van de bestuurscommissies	7
3. Subsidies voor onderzoeks- en implementatieprojecten	17
4. Bestuurlijke activiteiten	25
5. Financieel beleid	29

Jaarrekening 2010	33
--------------------------	-----------

1. Inleiding

Bij de verslaglegging van de activiteiten in 2010 is deze keer ervoor gekozen om de werkzaamheden van de diverse bestuurscommissies in de schijnwerpers te zetten. Daar gebeurt het inhoudelijke werk, de beleidsvoorbereiding en -uitvoering, de ontwikkeling en concrete invulling van onderzoeks- en implementatieprogramma's, de financiële onderbouwing, budgetbewaking en vermogensbeheer. Uiteindelijk resulteert dat, na goedkeuring van het bestuur in achtereenvolgende fasen, in een oproep tot indienen van subsidieaanvragen op diverse voor het fonds relevante terreinen.

Voor meer historisch gericht onderzoek is er de in principe afgesloten Brongersmacollectie, ondergebracht bij het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis en voor een klein deel bij Rutgers WPF. Onder een aantal strikte voorwaarden en met toestemming van de Commissie Collectiebeheer van het FWOS kunnen onderzoekers gebruik maken van dit materiaal.

Samenwerking

Er werd ook in het afgelopen jaar verder geïnvesteerd in samenwerkingsverbanden met grote fondsen zoals NWO en ZonMw.

In het kader van het NWO-programma *Jeugd en Gezin* is per 1 december 2010 een vierjarig onderzoeksprogramma van start gegaan dat door NWO en FWOS samen wordt gefinancierd: *Sexuality and intimate relations of Dutch Youth: developmental trajectories and developmental context*. Veel aandacht wordt besteed aan diversiteitsaspecten zoals etniciteit, gender, seksuele oriëntatie, opleiding en sociaal-economische klasse. Het gaat hierbij om vier parallel lopende onderzoeksprojecten die elk een aspect van de seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren tussen 10 en 18 jaar in kaart brengen. Het betreft vier promotieonderzoeken, uitgevoerd door aio's.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst met ZonMw is eind 2010 een aanvraag goedgekeurd voor een kwalitatief onderzoek naar de seksuele ontwikkeling van allochtone jongeren. Dit kwalitatieve deelonderzoek, met een looptijd van 18 maanden, vindt plaats in de context van het epidemiologisch vervolgonderzoek *Seks onder je 25^e*, dat om de vijf jaar wordt uitgevoerd in opdracht van ZonMw. Het is een aanvullend, verdiepend onderzoek bij het kwantitatieve epidemiologische onderzoek. Doel is om vast te stellen hoe het staat met de seksuele gezondheid van allochtone jongeren tussen 12 en 21 jaar, hoe het seksuele ontwikkelingsproces verloopt en hoe ze daar zelf sturing aan geven.

De procedure voor de vestiging van de Henny Verhagen Leerstoel aan de Universiteit Utrecht bij Algemene Sociale Wetenschappen was eind 2010 vrijwel rond. Per 1 februari 2011 zal de nieuwe bijzonder hoogleraar aantreden. Financiers zijn FWOS en GGZ Eindhoven en De Kempen.

Informatie en Implementatie

De toepasbaarheid van de onderzoeksresultaten voor de praktijk van opvoeding, voorlichting, hulpverlening en (overheids)beleid kreeg ook dit jaar weer de nodige aandacht. Het FWOS ging in 2010 verder op de reeds ingeslagen weg voort door onderzoek-ontwikkeling en disseminatie/implementatie al zoveel mogelijk binnen één project mee te nemen in een planmatige aanpak.

Er werd onder andere opdracht gegeven aan de Rutgers Nisso Groep (na een fusie vanaf 1 januari 2011 Rutgers WPF) tot een literatuuronderzoek, een update van de onderzoeksliteratuur over de seksuele ontwikkeling en opvoeding van jonge kinderen. Dit in vervolg op het eerdere onderzoek van De Graaf en Rademakers *Seks in de groei* uit 2003. Behalve een onderzoeksrapport leverde dit een internationale wetenschappelijke publicatie op in *Annual Review of Sex Research* en werd bovendien in het voorjaar een landelijke werkconferentie georganiseerd: *Seksuele opvoeding van jonge kinderen. Gewoon doen!*, bestemd voor professionals in onder andere de jeugdzorg en de kinderopvang. In het

verlengde hiervan heeft het FWOS opdracht gegeven aan Rutgers WPF om halfjaarlijkse literatuuroverzichten samen te stellen, waarbij ook opvallende lacunes in onderzoek worden gesignaleerd. Op basis daarvan kan nieuw onderzoek worden uitgezet door het FWOS.

Er is het afgelopen jaar ook een begin gemaakt met de implementatie van onderzoeksresultaten in de vorm van informatiebrochures. Zo werd een brochure over kinderen met genderdysforie ontwikkeld in nauwe samenspraak met de onderzoekers van VUmc wier onderzoek door het FWOS was gefinancierd en al eerder was afgerond. Ook het in 2010 afgeronde onderzoek over leeftijdsgrenzen in de zedenwetgeving krijgt een vervolg in een toegankelijke brochure voor de betrokken beroepsgroepen, waarin de voornaamste onderzoeksresultaten, conclusies en aanbevelingen zijn opgenomen.

Diversiteitsbeleid

Met de ontwikkeling van een diversiteitsbeleid werd in het najaar gestart. Dit beleid zal in het onderzoeks- en implementatieprogramma van het FWOS worden vastgelegd in de loop van 2011, nadat een aantal literatuurstudies is uitgevoerd. Er wordt vastgesteld welke diversiteitsaspecten een rol spelen bij onderzoek naar de seksuele ontwikkeling. Deze kunnen als criteria worden opgenomen in onderzoeksopdrachten en 'calls for papers'. Niet alle aspecten van diversiteit kunnen tegelijk worden onderzocht, er zullen prioriteiten moeten worden gesteld. Dat kan door kennis te nemen van de onderzoeksliteratuur en vast te stellen welke thema's tot nu toe nog onderbelicht zijn.

Organisatie

Intern werden ook de nodige veranderingen doorgevoerd. Er kwam een overzichtelijke projectadministratie met aparte projectdossiers tot stand. Naast het bestuursreglement kwam er een reglement voor de belangrijkste bestuurscommissies, met de taken en bevoegdheden. Er werden functieprofielen voor de statutaire functies ontworpen. Taken en bevoegdheden van het Dagelijks Bestuur werden duidelijk omschreven en door het bestuur vastgesteld. Ook aan de presentatie naar buiten werd gewerkt, door verbeteringen aan de website en nieuwe ontwerpen van de nieuwsbrief en de algemene informatiebrochure over het FWOS.

Financiën

Begin 2010 werd door de Belastingdienst opnieuw de ANBI-status toegekend aan het FWOS. De mogelijkheid van fondsenwerving blijft daarmee gehandhaafd. De stijgende lijn in de opbrengsten van het vermogen werd ook in het verslagjaar voortgezet. Dat betekent dat in ieder geval de projecten geheel uit de opbrengst konden worden bekostigd. Gezien de financieel-economische prognoses voor 2011 is besloten met de vermogensbeheerders van de banken dat een wat meer risicomijdend financieel beleid gevoerd gaat worden. De rendementen zullen daardoor wat lager uitvallen. De prioriteiten zoals vastgelegd in het Programma Wetenschapsbeleid, dat tot eind 2013 doorloopt, zullen ook het komend jaar leidraad blijven voor de beoordeling van subsidieaanvragen.

2. Overzicht activiteiten van de bestuurscommissies

Het FWOS-bestuur heeft vier permanente bestuurscommissies ingesteld: de Commissie Wetenschapsbeleid, de Commissie Informatie en Implementatie, de Commissie Collectiebeheer en de Commissie Vermogensbeheer. Deze zijn belast met de uitvoering van inhoudelijke of beleidsmatige c.q. beleidsvoorbereidende of beleidsondersteunende taken. Dit ter realisering van de algemene doelstelling van het FWOS: bevordering van wetenschappelijk onderzoek van de seksualiteit, in het bijzonder de seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen. Onderzoeksresultaten dienen ten goede te komen aan beleid en uitvoeringspraktijk van opvoeding, onderwijs, voorlichting, zorg en, waar relevant, wetgeving en rechtspraak.

Met uitzondering van de Commissie Vermogensbeheer bestaan de commissies uit zowel interne leden, afkomstig uit het bestuur, als externe leden die expertise hebben op het terrein dat de betreffende commissie bestrijkt. De 'gemengde' samenstelling brengt nieuwe inzichten en 'frisse' ideeën van buiten en geeft ook meer onafhankelijkheid als het gaat om het uitbrengen van adviezen aan het bestuur.

Hierna worden per commissie kort de activiteiten van het afgelopen jaar besproken.

2.1 Commissie Wetenschapsbeleid

De Commissie Wetenschapsbeleid bestaat sinds 2003 en produceerde in opdracht van het bestuur in 2006 het eerste Programma Wetenschapsbeleid, waarmee een samenhangend onderzoeksbeleid tot stand was gekomen op basis waarvan het FWOS opereert.

Achtereenvolgens worden doelstelling en taken van de commissie besproken, de commissiesamenstelling en de vergaderfrequentie. Daarna volgt een overzicht van de belangrijkste werkzaamheden die in het verslagjaar zijn uitgevoerd.

2.1.1 Doel en taakopdracht van de Commissie Wetenschapsbeleid

Het doel van de commissie is een afgeleide van de algemene doelstelling van het FWOS. De Commissie Wetenschapsbeleid is belast met de concrete invulling van dit doel. Bij de nadere uitwerking van het wetenschapsbeleid dient prioriteit te worden gegeven aan onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten waarin seksualiteit wordt behandeld als deel van een bredere emotionele, sociale en cognitieve ontwikkeling, gesitueerd in een concreet omschreven sociaal-culturele context. Tot het beleid hoort ook dat met name die thema's aandacht moeten krijgen die andere instellingen laten liggen.

Ter realisering van de doelstelling van het FWOS heeft het bestuur aan de Commissie Wetenschapsbeleid de volgende taakopdracht gegeven:

- adviseren van het bestuur op het terrein van het wetenschapsbeleid en het opstellen, in opdracht van het bestuur, van het meerjaren Programma Wetenschapsbeleid dat richting geeft aan de prioritering van onderzoeksthema's en -programma's;
- het opstellen van adviezen aan het FWOS-bestuur over subsidieaanvragen, op basis van het oordeel van externe referenten, wederhoor van de onderzoekers en het interne oordeel van de commissie;
- binnen het door het bestuur vastgestelde beleid (verder) uitwerken van onderzoeksprogramma's in nauw overleg met universitaire onderzoeksinstituten, kenniscentra en fondsen, zoals ZonMw en NWO;
- bevorderen van (daadwerkelijke) samenwerking met andere onderzoeksfondsen en -instellingen op voor het FWOS relevante themagebieden;

- regelmatig overleg met (vertegenwoordigers van) de Commissie Informatie en Implementatie en/of Rutgers WPF over te financieren implementatieprojecten in vervolg op door het FWOS gefinancierde onderzoeksprojecten.

2.4.2 Samenstelling van de Commissie Wetenschapsbeleid en vergaderfrequentie

Per 1 januari 2010 trad bestuurslid mw prof.dr. M. du Bois-Reymond (jeugd- en gezinssocioloog, Pedagogiek, Universiteit Leiden) aan als voorzitter van de commissie, waarvan zij al sinds 2008 deel uitmaakt. Verder maken deel uit van de commissie de bestuursleden dr. Th. van der Meer (historicus) en mw dr. S. Brilleslijper-Kater (orthopedagoog, AMC). Als externe commissieleden traden begin 2010 toe: prof.dr. W.G.J. Duyvendak (socioloog, Sociologie en Antropologie, UvA) en mw dr. A.A. M'charek (medisch antropoloog, Sociologie en Antropologie / FNWI, UvA).

De commissie kwam in deze samenstelling vier maal bijeen. Daarnaast vergaderde een vertegenwoordiging van de commissie (de commissievoorzitter, prof. Du Bois, en dr. Van der Meer) tweemaal met een afvaardiging van de Commissie Informatie en Implementatie om een goede afstemming van onderzoek en implementatie te bevorderen.

In voorkomende gevallen nemen commissieleden deel aan begeleidingscommissies van onderzoeksprojecten (zie daarvoor hoofdstuk 4).

2.4.3 Kort overzicht van de belangrijkste activiteiten van de Commissie Wetenschapsbeleid in 2010

Subsidieaanvragen

In totaal zijn in het verslagjaar zeven subsidieaanvragen behandeld door de commissie. Drie aanvragen kregen een negatief advies. Daarvan zijn er twee naar het bestuur gegaan, dat vervolgens op basis van dit advies heeft besloten om de aanvragen niet te honoreren. Een derde negatief oordeel van de commissie betrof een gezamenlijk te financieren project met NWO en ging volgens de afgesproken procedure rechtstreeks van de commissie naar NWO (zie hieronder).

Positieve adviezen, die ook door het bestuur zijn overgenomen betroffen:

- Het NWO-FWOS project *Sexuality and intimate relations of Dutch youth*
Van de 38 aanvragen in het kader van het NWO-programma *Jeugd en Gezin* betroffen twee het terrein van het FWOS. Eén van deze aanvragen werd door de commissie negatief beoordeeld. Het andere project onder leiding van mw prof.dr. M. Dekovic, is goedgekeurd onder voorwaarde dat nog een aantal verbeteringen in de opzet zou worden doorgevoerd. De onderzoekers zijn daaraan tegemoet gekomen, waarna het onderzoek eind 2010 van start kon gaan.
- *Henny Verhagen Leerstoel*
Het structuurrapport is begin 2010 goedgekeurd. De gehele procedure was eind 2010 vrijwel afgerond, waarna bekend werd dat de benoeming van mw dr. Ine Vanwesenbeeck aan de Universiteit Utrecht per 1 februari 2011 zou ingaan.
- *Seks onder je 25^e, kwalitatief deelonderzoek bij allochtone jongeren*
Dit project vindt plaats in het kader van de samenwerking tussen ZonMw en FWOS. De commissie heeft in eerste instantie geadviseerd tot bijstelling van de onderzoeksopzet op een aantal punten, in de huidige vorm kon nog geen positief oordeel worden gegeven. Het FWOS-bestuur heeft deze punten aan de ZonMw-commissie doen toekomen. Een en ander heeft erin geresulteerd dat de onderzoekers door middel van een wederhoor adequaat tegemoet zijn gekomen aan de kritiekpunten van het FWOS, waarna formele honorering vanuit ZonMw begin 2011 kon plaatsvinden. Het project start 1 april 2011.

- **Literatuurattending door Rutgers Nisso Groep**
De offerte is in samenspraak tussen RNG (inmiddels per 1 januari 2011 Rutgers WPF) en FWOS tot stand gekomen. De zoektermen zijn deels ontleend aan het literatuuronderzoek *Seks in de groei; Update anno 2009*. Het FWOS wil met regelmaat op de hoogte worden gehouden van ontwikkelingen in het onderzoek op het terrein van de seksuele ontwikkeling van jonge en wat oudere kinderen. Een eerste halfjaaroverzicht was eind 2010 gereed. Bevindingen zullen mede worden gebruikt voor het opstellen van een call in de tweede helft van 2011 waarin de diversiteitsaspecten van de seksuele ontwikkeling centraal staan. Daarnaast is het de bedoeling om de literatuuroverzichten in een compacte vorm ook digitaal beschikbaar te stellen op de website.

Afgeronde onderzoeksprojecten

Er werden zes projecten afgerond. Van een van deze projecten werd het eindrapport volgens de gehanteerde wetenschappelijke maatstaven als onvoldoende beoordeeld. Gezien de rijkdom van het verzameld materiaal en het tamelijk unieke karakter ervan werd geadviseerd tot verspreiding van de informatie op andere wijze, zoals een uitgebreide brochure en een presentatie ervan tijdens een expertmeeting van betrokken beroepsgroepen. Inmiddels zijn ook enkele vakpublicaties verschenen op basis van het onderzoeksmateriaal, te weten:

J. Gooren, Over de bestraffing van ontucht met instemming van jongeren. *Proces* 2009, 88, 4, p 220-232.

J.C.W. Gooren, Ongelijkwaardige seks. Enkele reflecties op de strafrechtelijke handhaving van ontucht met jongeren. *Delikt en Delinkwent* 2011, 41, 2, p 132-152.

J.C.W. Gooren, Seksueel grensoverschrijdend gedrag en ontucht. Wiens grens? *Justitiële Verkenningen* 2011, 37, 1, p 90-104.

Het vervolgonderzoek *Seksualisering: een zorg?* werd afgerond met een rapport dat de titel kreeg *Seks in de media: wat doen jongeren ermee? Een onderzoek met twee metingen*. Afgesproken werd met de twee onderzoekers, dr. P. Nikken en mw dr. H. de Graaf, dat op basis van het onderzoeksmateriaal nog twee internationale publicaties zullen worden geproduceerd. Het FWOS stelt daarvoor een bescheiden subsidie beschikbaar. De Commissie Informatie en Implementatie zal zich verder buigen over de mogelijkheden tot implementatie.

Projecten afgesloten met een dissertatie

Twee projecten hebben een dissertatie opgeleverd:

Onderzoeker Diana Wiegerink promoveerde op 17 november 2010 aan de Erasmus Universiteit Rotterdam op het onderzoek *Romantic Relationships and Sexual Experiences of Adolescents and Young adults with Cerebral Palsy*.

Drs. Richard Piternella zal in de loop van 2011 promoveren op het onderzoek *Seksualiteit van jongeren op Aruba*.

Projecten afgerond met een internationale wetenschappelijke publicatie

Het literatuuronderzoek *Seks in de groei; update anno 2009* heeft naast het rapport ook nog geleid tot een artikel dat in 2011 wordt gepubliceerd:

H. de Graaf en J. Rademakers, The Psychological Measurement of Childhood Sexual Development in Western Society: Methodological Challenges. *Journal of Sex Research* 2011, 48, p118-129.

Het VUmc-onderzoek *De psychoseksuele ontwikkeling van kinderen met een atypisch genderrolgedrag in de kindertijd*, onder leiding van mw prof.dr. P. Cohen-Kettenis, leverde twee artikelen op. Het ene artikel is aangeboden voor publicatie en het andere is geaccepteerd en wordt in 2011 gepubliceerd in *Clinical Child Psychology & Psychiatry*: T.D.

Steensma, R. Biemond et al. Desisting and Persisting Gender Dysphoria after Childhood: A Qualitative Follow-up Study.

Diversiteitsbeleid

Met de ontwikkeling van een diversiteitsbeleid werd in het najaar gestart. Dat gebeurde via discussie en brainstorm binnen de Commissie Wetenschapsbeleid en de Commissie Informatie en Implementatie afzonderlijk, maar ook in een gezamenlijke sessie van beide commissies. Dit beleid zal in het onderzoeks- en implementatieprogramma van het FWOS worden vastgelegd in de loop van 2011, nadat een aantal literatuurstudies is uitgevoerd. Er wordt vastgesteld welke diversiteitsaspecten een rol spelen bij onderzoek naar de seksuele ontwikkeling. Deze kunnen als criteria worden opgenomen in onderzoeksopdrachten en 'calls for papers'.

2.2 Commissie Informatie en Implementatie

De eerste activiteiten van het FWOS op het vlak van de informatie en implementatie (studiedagen, symposia, expert meetings, publicaties) werden georganiseerd zonder dat hieraan een samenhangend beleid ten grondslag lag. De noodzaak van zo'n beleid was duidelijk, ook met oog op de continuïteit van activiteiten en samenwerking met externe organisaties. Daarbij werd onderkend dat de aanpak van voorlichting en implementatie specifieke deskundigheid vergt. Daarom werd door het bestuur een Commissie Informatie en Implementatie ingesteld. Deze heeft vanaf najaar 2009 gewerkt aan de ontwikkeling van een beleidsprogramma Informatie en Implementatie.

2.2.1 Doel en taakopdracht van de Commissie Informatie en Implementatie

Doel van de commissie is om in aansluiting op het Programma Wetenschapsbeleid van het FWOS voorstellen te ontwikkelen om de resultaten van onderzoek ten goede te laten komen aan onderwijs, opvoeding en zorg aan kinderen en jeugdigen. Het geven van goede informatie, via verschillende media, over de seksuele ontwikkeling en opvoeding is tevens een essentieel onderdeel van de taken van de commissie.

De taakopdracht vanuit het bestuur bestaat eruit dat een geïntegreerd beleidsprogramma wordt ontwikkeld dat recht doet aan de overkoepelende doelstelling van het FWOS en bijdraagt aan de realisering van de doelstelling van de commissie op het terrein van informatie en implementatie.

Als voorbeeld volgt hier een overzicht van het schematische deel van het programma en de wijze waarop ermee wordt gewerkt.

Bij de opbouw van het Programma Informatie en Implementatie is gebruik gemaakt van drie schema's. Het gaat om:

A. Informatie met als hoofdrubrieken:

1. Website
2. Fact sheets en brochures
3. Contacten met journalisten
4. Contacten met media

B. Implementatieprogramma met diverse reeds lopende activiteiten

C. Te verwachten onderzoeksresultaten waaraan een informatie of implementatietraject wordt gekoppeld

Per schema wordt onder andere aangegeven om welke actiepunten en tijdsplanning het gaat, en welke personen verantwoordelijk zijn voor de resultaten. De schema's hebben de functie van checklist.

2.2.2 Samenstelling van de Commissie Informatie en Implementatie en vergaderfrequentie

Per 31 december 2010 was de Commissie Informatie en Implementatie als volgt samengesteld: bestuursleden drs. P. van Eeten (socioloog, voorzitter) en drs. M. von Bönninghausen tot Herinkhave (psycholoog, lid); drs. A. Benavides, (psycholoog, extern lid). Aan het eind van het verslagjaar telde de commissie derhalve drie leden. Gelet op de omvang van het terrein is uitbreiding van de commissie dringend noodzakelijk. Met name geldt dit voor het terrein Voorlichting en PR-beleid. Tot dusver heeft de commissie op dit vlak te weinig deskundigheid in huis. Bij het aanzoeken van nieuwe leden heeft het voorzien in deze lacune hoge prioriteit.

Er vonden in 2010 vijf commissievergaderingen plaats. Daarnaast werd tweemaal met de Commissie Wetenschapsbeleid vergaderd. Vanuit beide commissies werd en wordt het belang van nauwe samenwerking onderkend. Er wordt gestreefd naar een geleidelijke integratie van de programma's van beide commissies.

2.2.3 Kort overzicht van de belangrijkste activiteiten van de Commissie Informatie en Implementatie in 2010

Werkconferentie 'Seksuele opvoeding van jonge kinderen, gewoon doen!'

Op 23 april werd in nauwe samenwerking met Rutgers WPF een werkconferentie met bovenstaande titel georganiseerd. Bij de voorbereiding van deze bijeenkomst werd gebruik gemaakt van een klankbordgroep van deskundigen uit het veld. Dit congres had in belangrijke mate een interactief karakter (vandaar de naam werkconferentie), zodat de deelnemers met de opgedane informatie en ervaringen er in hun eigen werk mee aan de slag konden gaan.

Het symposium werd geopend door voormalig staatssecretaris van VWS, dr. Jet Bussemaker. Het ochtendprogramma bestond uit enkele plenaire voordrachten en een paneldiscussie, 's middags waren tien workshops georganiseerd. Tientallen geïnteresseerden moesten helaas worden teleurgesteld. Dit was mede reden om in juni een magazine uit te brengen waarin tevens verslag van het symposium werd gedaan.

Genderdysforie

Het FWOS heeft een (deels kwalitatief) onderzoek gesubsidieerd naar de ontwikkeling van kinderen en jeugdigen die problemen hebben met hun biologische sekse. Het ging om een grote groep kinderen die begeleid en/of behandeld zijn door de polikliniek genderdysforie van het VU medisch centrum. De uitkomsten van het onderzoek waren zo opmerkelijk dat besloten werd een brochure te ontwikkelen met antwoord op vragen die ouders van deze kinderen hebben. De brochure zal voorjaar 2011 worden uitgebracht.

Website

In 2010 werden een aantal verbeteringen en uitbreidingen doorgevoerd in de informatie die via de website www.fwos.nl wordt verspreid. Zo wordt driemaal per jaar aan een groot aantal abonnees een digitale nieuwsbrief toegezonden. Daarnaast worden ook belangrijke ontwikkelingen van andere organisaties vermeld via een nieuwsrubriek en een agenda van belangrijke bijeenkomsten. De website bevat ook informatie voor enkele doelgroepen van het FWOS, zoals onderzoekers, professionals, werkzaam voor kinderen en jeugdigen en journalisten.

Journalisten

Enkele jaren geleden is een overzicht samengesteld van journalisten die zowel werkzaam zijn voor landelijke dagbladen als voor vaktijdschriften. Doel was in voorkomende gevallen snel gebruik te kunnen maken van geschikte kanalen voor informatie over onderzoeksresultaten en activiteiten, georganiseerd door het FWOS. In 2010 is dit overzicht

geactualiseerd. Hierbij bleek dat de digitale media (websites) een steeds belangrijker rol spelen bij de verspreiding van nieuwe informatie.

Huisstijl

In de loop van 2010 werd steeds meer duidelijk dat voor een goede presentatie van het FWOS naar buiten een heldere huisstijl essentieel is. In 2009 werd een nieuw logo ontworpen door bureau Eikou Design. Dit wordt sindsdien gebruikt voor brieven, documenten, visitekaartjes, etcetera. Ten behoeve van de werkconferentie op 23 april werden door bureau Eikou Design banners ontworpen. Deze ontwerper kreeg eind 2010 ook de opdracht voor het ontwerp van een nieuwe algemene brochure van het FWOS.

Diversiteit

In toenemende mate wordt duidelijk dat diversiteitsaspecten een essentieel onderdeel zijn van onderzoek en implementatie. Het ligt daarom voor de hand dat ook bij de verdere afstemming en integratie van de onderzoeks- en implementatieprogramma's van het FWOS de ontwikkeling van een diversiteitsbeleid een belangrijke rol speelt. Zie over het diversiteitsbeleid ook paragraaf 2.4.3.

In 2009 en 2010 werd door de commissie al een voorschot genomen op deze beleidsontwikkeling. In samenwerking met Rutgers WPF werden drie bijeenkomsten georganiseerd, gericht op de seksuele opvoeding van Surinaamse en Caribische kinderen en jongeren. Maar in diversiteitsbeleid gaat het uiteraard niet alleen om etnisch-culturele aspecten. Belangrijke aspecten die eveneens specifieke aandacht vergen zijn seksuele oriëntatie, gender en de sociaal-economische positie van (de ouders van) kinderen en jeugdigen.

Samenwerking

Het FWOS subsidieert activiteiten die voor het grootste deel door andere organisaties worden uitgevoerd. Voor het terrein van de informatie en implementatie is Rutgers WPF de belangrijkste samenwerkingspartner, waarmee sinds twee jaar een structurele samenwerkingsovereenkomst bestaat. Een groot aantal activiteiten waarbij het FWOS naar buiten trad werd georganiseerd in samenwerking met Rutgers WPF.

2.3 Commissie Collectiebeheer

De Commissie Collectiebeheer is formeel in 2009 ingesteld ter begeleiding van de werkzaamheden die op het IISG (Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis) worden verricht om het aldaar ondergebrachte en beheerde archief van dr. Brongersma toegankelijk te maken voor onderzoekers.

2.3.1 Doel en taakopdracht van de Commissie Collectiebeheer

Het oorspronkelijke doel van de commissie was begeleiding van de freelance werkzaamheden van de bibliothecaris aangaande de ordening en ontsluiting van de Brongersmacollectie op het IISG.

De door het bestuur opgedragen taken omvatten onder meer:

- erop toezien dat een inventaris tot stand komt die het archief van dr. Brongersma toegankelijk maakt;
- rapportage aan het bestuur van het FWOS over de voortgang;
- beoordeling door de commissievoorzitter, tevens bestuurslid van het FWOS, van schriftelijke aanvragen van onderzoekers om inzage in materiaal uit de Brongersmacollectie. Eventuele toestemming is aan strikte voorwaarden betreffende toestemming en vrijwaring van het FWOS gebonden.

Per 1 mei 2010 is de bibliothecaris in dienst getreden van het IISG en is de begeleiding dus door dit instituut overgenomen. De toezichtstaak blijft echter bestaan tot eind 2011 als de werkzaamheden zijn afgerond. De beoordelingstaak blijft gehandhaafd en berust bij de commissievoorzitter die na 2011 weer uitsluitend vicevoorzitter van het FWOS is.

2.3.2 Samenstelling van de Commissie Collectiebeheer en vergaderfrequentie

De Commissie Collectiebeheer bestaat uit bestuurslid dr. Th. van der Meer (voorzitter), oud-bestuurslid en extern adviseur, de heer A. van der Steur, en drs. J. Hofman, hoofd Taakgroep archieven van het IISG. De commissie vergaderde tweemaal in 2010.

2.3.3 Kort overzicht van de belangrijkste activiteiten van de Commissie Collectiebeheer in 2010 en 2011

In 2010 is na gebleken behoefte en ter spoedige voltooiing van de inventarisatie van de collectie Brongersma die zich op het IISG bevindt, de relatie met de uitvoerend bibliothecaris L. Leeuwenberg gewijzigd. Het FWOS is per 1 mei 2010 voor de uitvoering een contract aangegaan met het IISG dat zich verbonden heeft de inventarisatie van de collectie eind 2011 te voltooien. De oorspronkelijke uitvoerder is per genoemde datum in dienst van het IISG getreden. In 2010 is de inventaris van het privégedeelte van de collectie gereedgekomen. Die zal in de loop van 2011 via de website van het IISG online beschikbaar komen. Eind van dat jaar zullen zowel de inventaris van het seksuologiearchief van dr. Brongersma als die van het bibliotheekgedeelte van de collectie gereed zijn. De laatste zal deel uit blijven maken van de collectie Brongersma en niet opgenomen worden in de algemene bibliotheek van het IISG.

2.4 Commissie Vermogensbeheer

De Commissie Vermogensbeheer is officieel in 2008 van start gegaan met de huidige doelstelling en taakopdracht zoals geformuleerd in paragraaf 2.4.1. De penningmeester is voorzitter van de commissie en voert samen met de andere commissieleden het door het bestuur vastgestelde financiële beleid uit.

2.4.1 Doel en taakopdracht van de Commissie Vermogensbeheer

Doel van de commissie is tweeledig: ondersteuning van de penningmeester bij de voorbereiding en -uitvoering van het door het bestuur vast te stellen c.q. vastgestelde financiële beleid en gevraagd en ongevraagd adviseren van het bestuur over onderwerpen op het terrein van het financiële beleid.

De taakopdracht van de commissie is:

- advisering van het bestuur over het financieel beleid in het algemeen op basis van regelmatig overleg met de vermogensbeheerders van ABN AMRO en Staalbankiers;
- het bewaken van de vermogensontwikkeling;
- het voeren van een risicomijdend beleid op basis van het risicoprofiel dat door het bestuur is vastgelegd;
- voorbereiding en advisering op het terrein van subsidie- en liquiditeitsbeleid.

2.4.2 Samenstelling van de Commissie Vermogensbeheer en vergaderfrequentie

Na het vertrek van penningmeester C. Steeman per 15 december 2010 heeft de secretaris, mw drs. N. van Son-Schoones, tijdelijk ook de penningmeesterstaak op zich genomen. Daarnaast maken deel uit van de commissie: drs. P. van Eeten, bestuurslid, en dr. Th. van der Meer, vicevoorzitter.

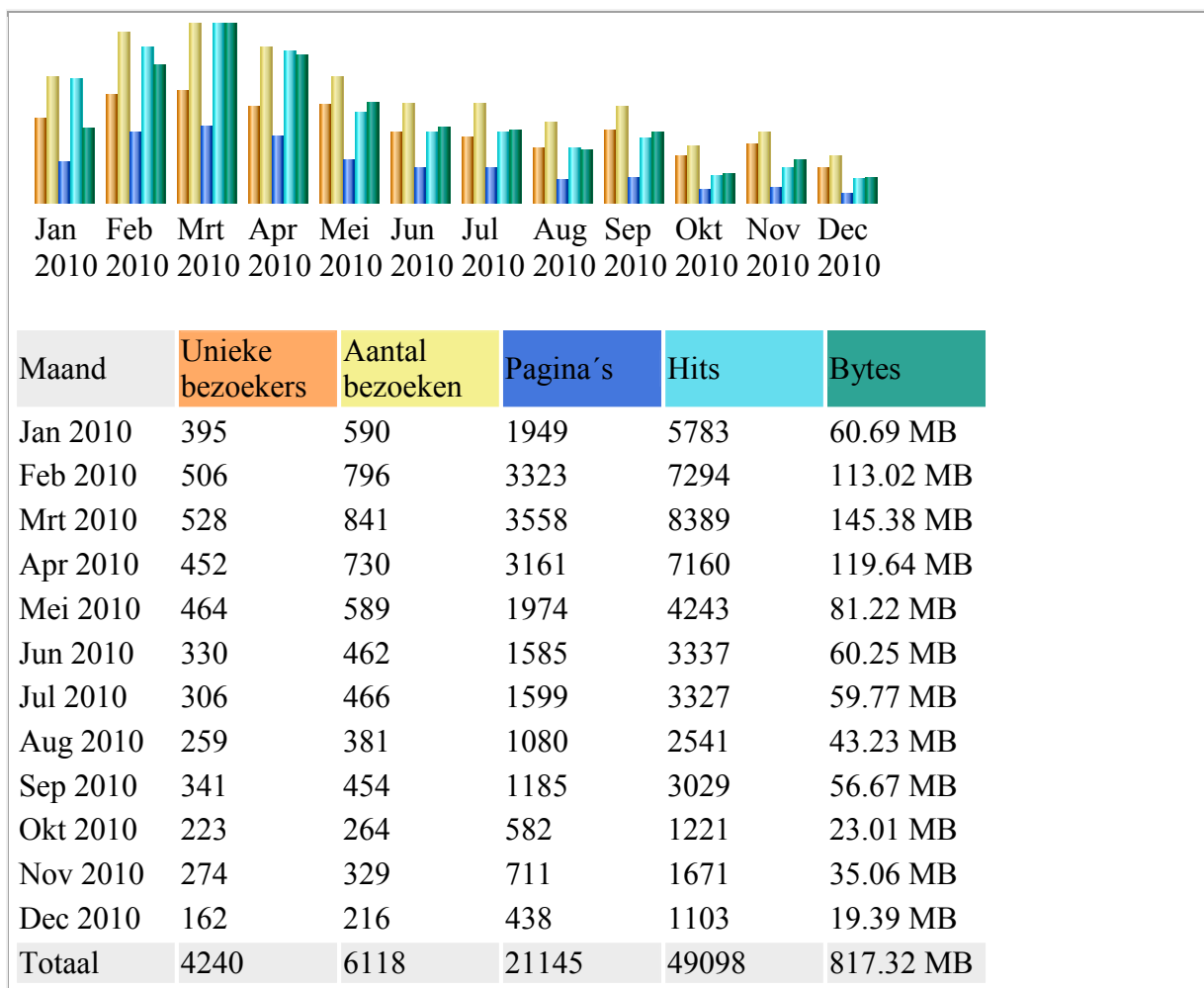
De commissie kwam vijf keer bijeen, in wisselende samenstelling, waarvan vier keer werd vergaderd met de respectievelijke vermogensbeheerders van beide banken.

2.4.3 Kort overzicht van de belangrijkste activiteiten van de Commissie Vermogensbeheer in 2010

Gezien de komende grote uitgaven in 2011 in verband met de vestiging van de leerstoel, het eind 2010 gestarte vierjarige NWO-FWOS programma en het nog lopende ZonMw-FWOS project, is besloten de liquiditeitsprognoses aan te passen. Dat betekent dat met beide banken is afgesproken dat vanaf 2011 wordt overgegaan tot een meer defensief risicoprofiel. Dat levert minder rendement op, maar wel meer liquiditeit, nodig voor de projectfinanciering. In nauw overleg met de bestuursassistent, mw drs. H. Brinkman, is een overzichtelijk projectdossier aangelegd in zowel digitale als papieren vorm.

Daarnaast is voor Staalbankiers, die de betalingen regelt, een overzicht gemaakt van uitgaven en liquiditeitsbehoefte van het FWOS waarop 'gestuurd' kan worden en dat ook met enige regelmaat kan worden bijgesteld.

Tabel 1. Maandelijks aantal bezoekers op www.fwos.nl | 1 Januari t/m 31 december 2010

Uitleg termen:

Unieke bezoekers = uniek aantal personen dat onze website heeft bezocht

Aantal bezoeken = aantal bezoeken aan de website

Pagina's = aantal pagina's dat werd bekeken door de bezoekers

Hits = aantal pagina's en bestanden (plaatjes, pdf-jes) die worden 'verzonden' door de webserver naar de bezoeker; 1 pagina met 3 plaatjes levert dan bijvoorbeeld 4 hits op

Bytes = het totale verkeer in MB (als iemand een pdf opvraagt van 2MB levert dat 2MB verkeer op)

Vergelijking en prognose

In 2008 telden we 2.111 unieke bezoekers = startjaar monitoring

In 2009 telden we 2.532 unieke bezoekers = 20% meer bezoekers dan 2008

In 2010 telden we 4.240 unieke bezoekers = 67% meer bezoekers dan 2009

Prognose voor 2011 is stabilisering op circa 4.500 unieke bezoekers per jaar.

(Bron: Omnia Interactive Weesp | www.omniainteractive.nl | 1 maart 2011)

3. Subsidies voor onderzoeks- en implementatieprojecten in 2010

Hieronder zoals gebruikelijk een overzicht van gesubsidieerde projecten in 2010 en begin 2011. De projecten vallen onder een van beide onderzoekslijnen die deel uitmaken van het FWOS-onderzoeksprogramma.

- De seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen in het brede perspectief van de sociaal-emotionele en cognitieve ontwikkeling binnen de directe leefomgeving (ouders, gezin)
- Sociaal-culturele contexten van seksualiteit en seksuele gezondheid van kinderen en jongeren

3.1 De seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen

Lopende onderzoeksprojecten in 2010 en verder

3.1.1 Tracing trajectories in the Sexual Development of Youth: An approach based on the theory of complex dynamic systems

<i>Opdrachtgever</i>	ZonMw
<i>Financier</i>	FWOS
<i>Financiering</i>	€ 257.000
<i>Projectleiding</i>	Prof.dr. P. van Geert (Klinische en ontwikkelingspsychologie, RUG)
<i>Uitvoering</i>	Mw drs. M. Boelhouwer (RUG); mw W. Dalenberg, Msc (RUG)
<i>Looptijd</i>	April 2009 tot maart 2013
<i>Doelstelling</i>	Er is een empirisch, theoretisch en klinisch doel. Het empirische doel is het in kaart brengen van de seksuele ontwikkeling in relatie tot de additionele aspecten van interactionele en emotionele ontwikkeling. Het theoretisch en methodologisch raamwerk is de theorie van de complexe dynamische systemen. Het theoretisch doel is om een model te construeren van ontluikende en zich ontwikkelende seksualiteit dat dynamisch is en opgezet vanuit het actorperspectief. Het klinische doel is de mogelijkheid exploreren van een e-counseling type van interventie dat jongeren behulpzaam kan zijn bij een gezond verloop van de seksuele ontwikkeling.
<i>Toelichting</i>	Dit project is het eerste dat is voortgekomen uit de samenwerking tussen het FWOS en ZonMw. Het wordt uitgevoerd in het kader van het ZonMw-programma <i>Seksuele gezondheid van de jeugd</i> en het deelprogramma 1 van het FWOS. In het onderzoek wordt gebruik gemaakt van een time-serial design in de vorm van webdagboeken die worden ingevuld door autochtone en allochtone kinderen en jongeren gedurende bepaalde periodes; daarnaast wordt ter vergelijking een cross-sectionele studie uitgevoerd bij enkele duizenden jongeren om te controleren voor eventuele invloeden die het invullen van de dagboeken kan hebben op de 'gewone seksuele ontwikkeling'.
<i>Producten</i>	Internationale wetenschappelijke publicaties

3.1.2 *Prolactine gerelateerde bijwerkingen van antipsychotica bij jongeren. Effecten op botopbouw en op de seksuele en puberteitsontwikkeling*

<i>Financiering</i>	€ 27.500 (cofinanciering)
<i>Projectleiding</i>	Drs. I.W. de Groot (Symforagroep Amersfoort)
<i>Promotor</i>	Prof.dr. H. Buitelaar (Kinder- en Jeugdpsychiatrie, RU Nijmegen)
<i>Uitvoering</i>	Mw Y. Roke, psychiater (Symfora Groep Amersfoort in samenwerking met Radboud Universiteit Kinder- en Jeugdpsychiatrie, Erasmus MC Sophia Kinderziekenhuis en Meander MC)
<i>Looptijd</i>	Najaar 2006 tot najaar 2011
<i>Doelstelling</i>	Onderzoek naar de mogelijk negatieve bijwerkingen van veelgebruikte antipsychotica bij jongeren met psychiatrische stoornissen. Het gaat met name om het toetsen van in de literatuur gevonden aanwijzingen dat bedoelde antipsychotica een stijging van de prolactinespiegels in het bloed veroorzaken, hetgeen een remmend effect heeft op de geslachtshormoonspiegels, en daarmee op de lichamelijke en seksuele ontwikkeling, te weten de botontwikkeling, het intreden van de puberteit en van libido (zin in seks) en de mogelijkheid tot orgasme. Beoogd wordt 70 voegpuberale jongens en meisjes met stoornissen in het autismespectrum gedurende enkele jaren (meerdere meetmomenten) te volgen om de veronderstelde negatieve effecten vast te stellen (of de hypothese te falsificeren).
<i>Toelichting</i>	De resultaten van het onderzoek kunnen consequenties hebben voor de klinische praktijk en nader inzicht geven in de fysiologische kanten van de seksuele ontwikkeling.
<i>Producten</i>	Internationale artikelen, dissertatie, voorlichtingsmateriaal

Afgeronde onderzoeksprojecten in 2010

3.1.3 *De psychoseksuele ontwikkeling van kinderen met een atypisch genderrolgedrag in de kindertijd*

<i>Financiering</i>	€ 69.335
<i>Projectleiding</i>	Mw prof.dr. P.T. Cohen-Kettenis, VUmc
<i>Uitvoering</i>	Drs. Th. Steensma
<i>Looptijd</i>	Eind 2007 tot eind 2010
<i>Doelstelling</i>	Inzicht krijgen in de processen/factoren die een rol spelen bij het al dan niet voortduren van de genderdysforie na de kindertijd (deelonderzoek 1). Zicht krijgen op de psychoseksuele ontwikkeling van niet-klinische kinderen die wel enig atypisch genderrolgedrag vertonen (deelonderzoek 2).
<i>Toelichting</i>	In deelonderzoek 1 gaat het om kinderen die door hun ouders werden aangemeld met genderdysforie en waarvan de ontwikkeling longitudinaal gevolgd is middels herhaalde metingen in de periode van 9 tot 16 jaar. De analyse van de longitudinale data sluit ten dele aan bij de analyse van een grootschalig onderzoek van Erasmus MC, waarin enkele vragen over het thema zijn opgenomen (deelonderzoek 2). De producten zullen bestaan uit twee artikelen, respectievelijk over de klinische en epidemiologische gegevens.
<i>Producten</i>	Twee internationale publicaties en een psycho-educatieve voorlichtingsbrochure voor professionals.

3.1.4 Literatuuronderzoek 'Seks in de groei. Update anno 2009'

<i>Financiering</i>	€ 40.230
<i>Projectleiding</i>	Mw dr. C. Wijsen (RNG) en mw dr. J. Rademakers (NIVEL)
<i>Uitvoering</i>	Mw drs. H. de Graaf (RNG)
<i>Looptijd</i>	Maart 2009 tot april 2010
<i>Doelstelling</i>	Op basis van een uitgebreide literatuurstudie wordt een update gegeven van nieuwe wetenschappelijke inzichten over de seksuele ontwikkeling van kinderen en trends in onderzoek.
<i>Toelichting</i>	De search richt zich op de wetenschappelijke onderzoeksliteratuur na verschijnen van het rapport <i>Seks in de groei</i> (De Graaf en Rademakers, 2003) en beslaat de periode 2001 tot 2009. Daarbij gaat het zowel om nieuwe theoretische ontwikkelingsmodellen die worden gehanteerd met betrekking tot seksualiteit van kinderen als om thema's en trends in de wetenschappelijke literatuur over seksuele ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Er wordt verder gekeken naar welke typen onderzoek de laatste jaren hebben plaatsgevonden en wat voor nieuwe inzichten die hebben opgeleverd. Ook invloedrijke factoren als de media en peers krijgen aandacht. Op basis van deze update worden aanbevelingen voor vervolgonderzoek geformuleerd.
<i>Producten</i>	Rapport en een Engelstalige wetenschappelijke publicatie

3.1.5 Studiedag 'Seksuele opvoeding bij jonge kinderen: gewoon doen' 3 april 2010 te Utrecht

<i>Financiering</i>	€ 35.000
<i>Projectcoördinatie</i>	RNG
<i>Uitvoering</i>	RNG/FWOS/voorbereidingsgroep van experts uit diverse gremia
<i>Vorbereidingstijd</i>	November 2009 tot april 2010
<i>Deelnemers</i>	Uit management, beleid en praktijk van kinderopvang, basisonderwijs, Pedagogische centra, Centra voor jeugd en gezin, GGD'en, Sense
<i>Spreekers</i>	Mw drs. H. de Graaf, mw drs. S. van der Doef en anderen in het plenaire deel en workshopleiders in het middagedeelte
<i>Doelstelling</i>	Bespreken van nieuwe inzichten rondom de seksuele ontwikkeling van 0- tot 12-jarigen en implicaties hiervan voor beleid en praktijk. Aandachtspunten formuleren voor verdere inbedding van resultaten in de praktijk voor beleidsmakers en professionals in onderwijs, jeugdwelzijn, jeugdzorg en opvoeding.
<i>Producten</i>	Factsheet, brochure

3.2 Sociaal-culturele contexten van seksualiteit en seksuele gezondheid van kinderen en jongeren

Lopende onderzoeksprojecten in 2010 en verder

3.2.1 *Sexuality and intimate relations of Dutch youth: Developmental trajectories and developmental context*

<i>Financiering</i>	€ 350.000 van FWOS (cofinanciering met NWO)
<i>Programmaleiding</i>	Prof.dr. M. Dekovic, Kinder- en Jeugdstudies, UU
<i>Projectleiders</i>	Prof.dr. M. van Aken, Ontwikkelingspsychologie UU; prof.dr. M. Dekovic, Kinder- en Jeugdstudies, UU; prof.dr. T. Terbogt, Algemene

<i>Looptijd</i>	Sociale Wetenschappen, UU; prof.dr. P. van Geert, Ontwikkelingspsychologie en Klinische Psychologie, RUG December 2010 tot september 2014
<i>Doelstelling</i>	Bestudering van de seksuele ontwikkeling in interactie met de leefomgeving (gezin, school, peers) en sociaal-culturele invloeden
<i>Toelichting</i>	Er worden gelijktijdig vier longitudinale onderzoeken uitgevoerd. In elk onderzoek staat een aspect van de seksuele ontwikkeling centraal, zoals de rol van persoonskenmerken bij een gangbare of niet-gangbare seksuele ontwikkeling, de ontwikkeling in de context van gezin en leeftijdgenoten, de relatie met internetgebruik, weblogboeken, invloed van e-counseling.
<i>Producten</i>	Onderzoeksrapporten, internationale publicaties

3.2.2 Seksualiteit onder de zestien: codes en praktijken in Nederland na 1945

<i>Financiering</i>	€ 169.000
<i>Projectleiding</i>	Prof.dr. A. Heerma van Voss (UU)
<i>Uitvoering</i>	Dr. C. Wouters (UU)
<i>Looptijd</i>	Najaar 2004 tot eind 2011
<i>Doelstelling</i>	Inzicht krijgen in: <ul style="list-style-type: none"> a. de veranderingen in de maatschappelijke codes inzake de lichamelijke nieuwsgierigheid en seksuele verlangens van jongeren; b. de veranderingen in de codes voor de omgang tussen ouders en kinderen; c. de veranderingen in de codes voor de omgang tussen mannen en vrouwen; d. de verhouding tussen de codes en de feitelijke gedragingen van jongeren.
<i>Toelichting</i>	Het thema van de naoorlogse maatschappelijke veranderingen heeft niet alleen betrekking op seksueel gebied, maar ook en vooral op opvoedkundig terrein: de verhouding ouders-kinderen, de verhouding tussen de meer en minder machtigen, en de algemene democratiseringstendenzen als context voor de veranderde en veranderende seksuele opvoeding.
<i>Product</i>	Rapport

Afgeronde onderzoeksprojecten in 2010

3.2.3 Vervolgstudie 'Verschuivende leeftijdsgrenzen in de zedenwetgeving'

<i>Financiering</i>	€ 41.422
<i>Projectleiding</i>	Prof.dr. M. Moerings (Strafrecht en criminologie, UL)
<i>Uitvoering</i>	Mr.drs. J. Gooren
<i>Looptijd</i>	Februari 2009 tot maart 2010
<i>Doelstelling</i>	Het onderzoek is een vervolg op de pilot study uit 2008. In het huidige onderzoek ligt meer de nadruk op handhaving. Doel is om meer inzicht te krijgen in de wijze waarop aan de opsporing en vervolging gestalte wordt gegeven. Naast aandacht voor de formele regels dient er ook aandacht te zijn voor de meer impliciet gehanteerde regels.
<i>Toelichting</i>	Betekenis en meerwaarde van dit onderzoek is gelegen in de fundamentele vraag in hoeverre de overheid grenzen mag stellen (en strafrechtelijk mag ingrijpen) als het gaat om seksuele handelingen die

zich in de relationele sfeer van adolescenten afspelen. De spanningsverhouding tussen ongewenste inmenging en effectieve bescherming wordt in dit onderzoek getoetst aan de achterliggende beginselen van de strafbaarstelling.

Producten Onderzoeksrapport en twee artikelen in vaktijdschriften

3.2.4 *Relationele en seksuele ontwikkeling van jongeren en jongvolwassenen met cerebrale parese (CP)*

Financiering € 30.000, cofinanciering met Kinderrevalidatiefonds Rotterdam en Johanna Kinderfonds.

Projectleiding Mw dr. M. Roebroek (Afdeling Revalidatie, Erasmus MC)

Promotor Prof.dr. H.J. Stam, (Afdeling Revalidatie, Erasmus MC, Rotterdam)

Uitvoering Mw drs. D.J.H.G. Wiegerink (Erasmus MC)

Looptijd November 2007 tot november 2010 bij een 0,4 aanstelling

Doelstelling Doel is om meer inzicht te krijgen in de ontwikkeling van intimiteit, seksualiteit en seksuele relaties bij jongeren met CP, alsmede in de factoren die daarbij van belang zijn. Het betreft analyse en rapportage van gegevens die reeds zijn verkregen uit een prospectief longitudinaal onderzoek bij jongvolwassenen met CP. Gekeken wordt naar de gevolgen van deze aangeboren hersenaandoening, met lichte of meer ernstige motorische stoornissen voor de sociaal-seksuele ontwikkeling.

Toelichting Tot nu toe beschikbare gegevens wijzen uit dat jongeren met cerebrale parese in het aantal sociale en vriendschapsrelaties vergelijkbaar zijn met leeftijdgenoten, maar dat ze minder ervaring hebben met dating, romantische afspraakjes en met intieme en seksuele relaties. Eerste doel van het project is om inzicht te krijgen in problemen die CP-jongeren hebben in het aangaan en beleven van intieme en seksuele relaties; en in de wijze waarop de overgang van vriendschapsrelaties naar intieme en seksuele relaties verloopt. Ook de rol van seksuele zelfwaardering, vertrouwen op eigen kracht om dingen te bewerkstelligen en omgevingsfactoren als internet worden erbij betrokken. Het tweede doel is om voor deze thema's een praktisch informatieaanbod te ontwikkelen voor behandelaars in de revalidatie.

Product Dissertatie (promotie vond plaats op 17 november 2010)

3.2.5 *Vervolgstudie 'Seksualisering: reden tot zorg?'*

Financiering € 6.100

Projectleiding Dr. P. Nikken (NJI)

Uitvoering Dr. P. Nikken (NJI), mw drs. H. de Graaf (RNG)

Looptijd Oktober 2009 tot december 2010

Doelstelling Inzicht krijgen in het verband tussen mediagebruik en seksuele houding en gedrag

Toelichting Dit onderzoek is een vervolg op de surveystudy van RNG en NJI bij ruim 1000 jongeren en hun ouders in 2008 (gefinancierd door het ministerie van OCW). Deze jongeren van destijds worden opnieuw bevraagd via een online enquête naar hun mediagebruik (met name geseksualiseerde media) en media-attitudes, hun relaties met hun vrienden en ouders en hun seksuele attitudes en gedragingen.

Producten Onderzoeksrapport, voorlichtingsmateriaal

3.2.6 Empirisch onderzoek naar de seksualiteit van jongeren op Aruba

<i>Financiering</i>	€ 42.757
<i>Promotor</i>	Prof.em.dr. C. Hamelink (UvA)
<i>Uitvoering</i>	Drs. W.R. Piternella (Aruba)
<i>Looptijd</i>	2002 tot 2010
<i>Doelstelling</i>	Inzicht krijgen in de seksualiteit van jongeren binnen een traditionele allochtone cultuur, die inmiddels een belangrijke rol speelt in de Nederlandse samenleving.
<i>Toelichting</i>	De onderzoeker combineert zijn praktijkervaring als gezinsconsulent op Curaçao en Aruba met de gegevens uit zijn empirisch onderzoek. De moeilijkheden in de interactie tussen de seksen en in de communicatie tussen ouders en jongeren worden belicht in het kader van de overgangssituatie van een traditionele naar een meer moderne cultuur. De theorievorming over seksualiteit en seksuele opvoeding in een overwegend traditionele samenleving is onder andere van belang om meer inzicht te krijgen in vergelijkbare opvoedingssituaties en opvoedingspraktijken in ons land.
<i>Producten</i>	Dissertatie (promotie is gepland in 2011)

3.2.7 Wetenschappelijke informatie en documentatie IISG

<i>Financiering</i>	€ 72.036
<i>Projectcoördinatie</i>	IISG
<i>Uitvoering</i>	L. Leeuwenberg
<i>Begeleidingscie.</i>	Dr. Th. van der Meer (voorz.), J. Hofman (IISG), A. van der Steur
<i>Looptijd</i>	Mei 2010 tot oktober 2011
<i>Producten</i>	Een geheel ontsloten Brongersma archief en bibliotheek die toegankelijk is voor onderzoekers via de catalogus van het IISG.

Projecten die starten in 2011

3.2.8 Bijzondere leerstoel 'Seksuele ontwikkeling, diversiteit en gezondheid'

<i>Opdrachtgever</i>	Henny Verhagen Stichting
<i>Financiering</i>	€ 200.000 van FWOS (cofinanciering met GGz Eindhoven)
<i>Hoogleraar</i>	Mw prof.dr. I. Vanwesenbeeck
<i>Uitvoering</i>	AIO, nog onbekend
<i>Looptijd</i>	Februari 2011 tot februari 2016
<i>Doelstelling</i>	Bijdragen aan de (wetenschappelijke) kennis over de sociaal-emotionele en seksuele ontwikkeling en vaststellen wat het belang is van diversiteit (sekse, gender, etniciteit en de interacties hiertussen) voor deze ontwikkeling.
<i>Toelichting</i>	Naast het wetenschappelijk doel is er ook een praktisch doel: de vertaling van deze kennis voor gebruik binnen de praktijk van de gezondheidszorg.

3.2.9 Vervolgonderzoek 'Seks onder je 25^e – kwalitatief deelonderzoek onder allochtone jongeren'

<i>Financiering</i>	€ 100.000
<i>Projectleiding</i>	Mw drs. I. van der Vlugt (RNG)
<i>Uitvoering</i>	Mw ir. M. Cense, mw drs. L. van Dijk (RNG)
<i>Looptijd</i>	Maart 2011 tot maart 2013
<i>Doelstelling</i>	Vaststellen hoe het staat met de seksuele gezondheid van allochtone jongeren tussen 12 en 21 jaar.
<i>Toelichting</i>	Dit kwalitatieve deelonderzoek vindt plaats in de context van het epidemiologisch vervolgonderzoek <i>Seks onder je 25^e</i> dat om de vijf jaar wordt uitgevoerd. Het is enerzijds bedoeld als verdieping van de kwantitatieve epidemiologische vragen, anderzijds als verbreding door toevoegen van kwalitatieve interviewvragen die in het hoofdonderzoek niet worden gesteld. Het kwalitatieve onderzoeksdeel vindt plaats nadat de dataverzameling en -analyse van het grote onderzoek is afgerond.
<i>Producten</i>	Onderzoeksrapport, artikelen, voorlichtingsmateriaal

Tabel 2. Overzicht van afgesloten en lopend onderzoek in 2010 en begin 2011

1. De seksuele ontwikkeling van kinderen en jeugdigen in breed perspectief	
<i>Lopend</i>	<i>Afgerond</i>
- Prolactine gerelateerde bijwerkingen van antipsychotica op de puberteitsontwikkeling	- Psychoseksuele ontwikkeling van kinderen met atypisch genderrol gedrag
- Tracing trajectories in the sexual development of Youth	- Update Seks in de groei
	- Seksualiteit van jongeren op Aruba
2. Sociaal-culturele contexten van seksualiteit en seksuele gezondheid van kinderen/ jongeren	
<i>Lopend in 2010 / 2011</i>	<i>Afgerond</i>
- Seksualiteit onder de zestien, codes en praktijken in Nederland na 1945	- Relationale en seksuele ontwikkeling van jongeren met CP
- Ontwikkeling van seksualiteit en intieme relaties bij kinderen en jongeren, met NWO	- Vervolgonderzoek Seksualisering: reden tot zorg?
- Seks onder je 25 ^e (deelonderzoek allochtonen), met ZonMw	- Vervolgonderzoek Verschuivende leeftijdsgrenzen
- Leerstoel Seksuele ontwikkeling, diversiteit en gezondheid, met GGz Eindhoven	

Tot slot

Er zijn dit jaar veel onderzoeksprojecten tot een afronding gekomen, in totaal zes. Daarnaast zijn belangrijke grote onderzoeksprojecten eind 2010 of begin 2011 van start gegaan, zoals het NWO-FWOS project en de bijzondere leerstoel. Verder is de implementatie van de onderzoeksresultaten door de Commissie Informatie en Implementatie voortvarend ter hand genomen. Er is een opdracht uitgezet voor een brochure over genderdysforie, kinderen die problemen hebben met hun genderidentiteit. Verder wordt een brochure voorbereid waarvoor de uitkomsten van het onderzoek naar leeftijdsgrenzen als basis dienen. Ook het afgeronde vervolgonderzoek naar de rol van de media bij seksueel gedrag en seksuele attitude van jongeren zal tot een brochure leiden en tot materiaal voor onderwijsdoeleinden.

4. Bestuurlijke activiteiten

4.1 Inleiding

Ook 2010 heeft net als het voorgaande jaar in het teken gestaan van bestuurlijke veranderingen, zowel wat betreft organisatie – de instelling van een Dagelijks Bestuur – als personele samenstelling. Achtereenvolgens worden de gerealiseerde wijzigingen in de bestuursamenstelling en de bestuurlijke organisatie besproken.

4.2 Algemeen Bestuur (AB)

In de loop van 2010 is uitgebreid kennisgemaakt met een kandidaat-opvolger voor de huidige voorzitter, prof.mr. C. Kelk. De verwachting is dat deze kandidaat medio 2011 het voorzitterschap van het FWOS van prof. Kelk zal overnemen.

Halverwege 2010 heeft drs. P. van Eeten zijn functie als vicevoorzitter neergelegd. Hij is aangebleven als gewoon lid. Dr. Th. van der Meer heeft het vicevoorzitterschap op zich genomen en is tot aan de komst van de opvolger van prof. Kelk onder andere vergadervoorzitter.

Door onvoorziene omstandigheden moest het bestuur eind 2010 afscheid nemen van de eerder dat jaar aangetreden penningmeester. Mw drs. N. van Son-Schoones, secretaris, die eerder de functie van penningmeester tijdelijk vervulde, heeft deze rol voorlopig opnieuw op zich genomen.

De werkzaamheden van het AB zijn in 2010, mede door de instelling van een Dagelijks Bestuur (zie hieronder), gerationaliseerd. Inhoudelijke discussies worden in toenemende mate door het bestuur 'uitbesteed' aan de bestuurscommissies, die vervolgens voorstellen ter finale beslissing aan het bestuur doen toekomen.

Per 31 december 2010 zag de bestuursamenstelling er als volgt uit:

Prof.mr. C. Kelk, voorzitter

Dr. Th. van der Meer, vicevoorzitter

Mw drs. N. van Son-Schoones, secretaris-penningmeester

Mw prof.dr. M. du Bois-Reymond, lid

Drs. M. von Bönninghausen tot Herinkhave, lid

Mw dr. S.N. Brilleslijper-Kater, lid

Drs. P.Th. van Eeten, lid

4.3 Dagelijks Bestuur (DB)

Het AB zag zich steeds vaker geconfronteerd met kwesties waarop snel of onmiddellijk gereageerd diende te worden, hetzij in signalerende dan wel uitvoerende zin. Daartoe heeft het een Dagelijks Bestuur (DB) ingesteld, bestaande uit de voorzitter, de vicevoorzitter en de secretaris/penningmeester. Het AB kan besluitvorming over incidentele agendapunten delegeren aan het DB. Het AB heeft structureel mandaat verleend aan het DB betreffende de besluitvorming over aanvragen van kleine projectsubsidies (tot een maximum van € 5000) na advisering door de Commissie Wetenschapsbeleid en de Commissie Informatie en Implementatie. In voorkomende gevallen kan het AB het mandaat van het DB naar behoefte aanpassen.

Een van de taken die het DB in 2010 op zich heeft genomen is de beschrijving van de statutaire functies van Voorzitter, Vicevoorzitter, Secretaris en Penningmeester. Doel hiervan is tweeledig: komen tot een duidelijker afbakening van taken en bevoegdheden die bij elk van deze functies horen, en gebruik van de functieprofielen bij werving van nieuwe

bestuursleden voor een van deze functies. De functiebeschrijvingen zullen begin 2011 door het bestuur worden vastgesteld.

4.4 Werkzaamheden bestuursleden in externe commissies

Behalve binnen interne bestuurscommissies waren diverse bestuursleden ook actief in externe commissies, variërend van begeleidingscommissies bij door het FWOS gefinancierd onderzoek tot programmacommissies van ZonMw en NWO.

ZonMw-programmacommissie Seksuele gezondheid van de jeugd

Als intermediair tussen ZonMw en het FWOS nam mw drs. N. van Son-Schoones ook in 2010 op persoonlijke titel deel aan de ZonMw-programmacommissie *Seksuele gezondheid van de jeugd*. Naast de meer algemene taak als commissielid wat betreft beoordeling en selectie van subsidieaanvragen, heeft zij een signalerende taak waar het thema's betreft die eventueel in aanmerking zouden komen voor financiering door het WOS. In 2010 werd in overleg met ZonMw besloten tot financiering van een kwalitatief deelonderzoek van het epidemiologische onderzoek *Seks onder je 25^e*, dat om de vijf jaar in opdracht van ZonMw wordt uitgevoerd. Dit is dan het tweede onderzoek dat door het FWOS wordt gefinancierd in het kader van het ZonMw-programma.

NWO-programmacommissie Jeugd en Gezin

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst tussen NWO en FWOS heeft FWOS-bestuurslid mw prof.dr. M. du Bois-Reymond zitting in de programmacommissie *Jeugd en Gezin* van NWO. In 2010 heeft deze commissie 38 aanvragen beoordeeld, waaronder de twee aanvragen binnen de door het FWOS aangedragen onderzoekslijn *De ontwikkeling van seksualiteit en intieme relaties van kinderen en jongeren*. Zie daarover hoofdstuk 2, paragraaf 2.1 en verder.

Begeleidingscommissies

Vanuit het Algemeen Bestuur en de Commissie Wetenschapsbeleid wordt deelgenomen aan begeleidingscommissies van door het FWOS gefinancierde onderzoeken met een looptijd van enkele jaren.

Het afgelopen jaar waren dat de volgende onderzoeken:

- *Verschuivende leeftijdsgrenzen in de zedenwetgeving*. Projectleider: prof.mr.dr. M. Moerings; onderzoeker: drs. J. Gooren.
Vanuit het bestuur overlegden voorzitter prof.mr. C. Kelk, als strafrechtdeskundige, en bestuurslid drs. P. van Eeten ook in 2010 enige malen met de onderzoekers tijdens het onderzoek dat halverwege het jaar werd afgerond met een rapport.
- *Seksualiteit onder de zestien: codes en praktijken in Nederland na 1945*.
Onderzoeker: dr. C. Wouters, onder supervisie van prof. dr. L. Heerma van Voss, tevens voorzitter van de begeleidingscommissie. De begeleidingscommissie, bestaande uit mw prof.dr. Chr. Brinkgreve (UU), dr. H. Röling (UvA) en dr. P. Selten (UU) en vanuit het FWOS mw drs. N. van Son-Schoones en dr. Th. van der Meer, is aan het eind van het verslagjaar ontbonden. Het rapport zal door de onderzoeker in 2011 worden afgerond.
- Het in 2009 gestarte onderzoek *Tracing trajectories in the Sexual development of Youth; an approach based on the theory of complex dynamic systems*, projectleider prof.dr. P. van Geert (RUG), hoofdonderzoeker mw drs. M. Boelhouwer, projectadviseur mw dr. H. Bos.
Mw prof.dr. M. du Bois-Reymond neemt namens het FWOS deel aan de begeleidingscommissie, waarin verder zitting hebben: mw prof.dr. G. Timmerman (RUG) en mw M. Tanis-Nauta, arts-seksuoloog (GGD Groningen, MCL-UMCG), onder voorzitterschap van prof.dr. W. Everaerd (em. UvA).

- In 2010 ging het epidemiologische vervolgonderzoek *Seks onder je 25^e* van start, met subsidie van ZonMw en uitgevoerd door Rutgers Nisso Groep en Soa Aids Nederland, waarbij ook een begeleidingscommissie werd ingesteld. Omdat het FWOS cofinancier is voor het kwalitatieve onderzoeksdeel onder allochtone jongeren maakt FWOS-bestuurslid mw dr. S. Brilleslijper-Kater deel uit van de begeleidingscommissie/projectgroep. Het kwalitatieve onderzoeksdeel zal in april 2011 van start gaan.
- Eind 2010 is het vierjarige onderzoeksproject *Sexuality and intimate relations of Dutch youth* uit het NWO-programma *Jeugd en Gezin* van start gegaan. In de nog in te stellen begeleidingscommissie zal vanuit FWOS mw prof.dr. M. du Bois-Reymond zitting nemen.

5. Financieel beleid

Het beleid waarmee in 2009 werd begonnen is ook het afgelopen jaar ongewijzigd voortgezet. Dat betekent dat per kwartaal door beide banken, ABN-AMRO en Staalbankiers, elk € 55.000 werd vrijgemaakt ter financiering van projectsubsidies en andere uitgaven van het FWOS. Deze verhoging met bijna een ton in vergelijking met voorafgaande jaren heeft te maken met de hogere uitgaven van het FWOS de komende jaren als gevolg van cofinanciering van enkele grote samenwerkingsprojecten. Wel werd eind 2010 besloten tot een meer defensief beheersmandaat voor beide banken. Zie hierover verder paragraaf 5.1.

5.1 Overzicht financiële situatie

De riantere rendementen die in 2009 werden gerapporteerd konden in 2010 niet meer worden behaald. Ter vergelijking: aan het eind van het jaar 2009 was het beleggingsresultaat, na aftrek van de kosten, 16,08% bij ABN-AMRO en 15,18% bij Staalbankiers, waarmee het verlies van het voorgaande jaar 2008 voor meer dan de helft (60%) was goedgemaakt. De verwachting van de banken was dat de rendementen in 2010 wat gematigder zouden zijn. Die verwachting is uitgekomen: na aftrek van kosten was het rendement bij ABN-AMRO en Staalbankiers respectievelijk 10% en 7%, samen bijna € 300.000. Daarnaast was er nog een eenmalig bedrag van ruim 30.000 euro dat als bijzondere bate kon worden toegevoegd.

Al in 2009 was besloten door het bestuur tot een wat minder risicovol beheersmodel met een bandbreedte van 25% zakelijke waarden en 75% vastrentende waarden. Bij Staalbankiers werd vervolgens dit meer defensieve model in 2009 en 2010 richtinggevend voor de beleggingen. In overleg met ABN-AMRO is daar in 2009 en 2010 nog de oude verdeling aangehouden van 40% aandelen en 60% obligaties. Dit in verband met het wat andersoortige beleggingsmandaat dat aan ABN-AMRO is gegeven in vergelijking met het mandaat van Staalbankiers. Eind 2010 is door de Commissie Vermogensbeheer na goedkeuring van het FWOS-bestuur een discretionaire beheersovereenkomst met ABN-AMRO getekend waarin is vastgelegd dat wordt gekozen voor een conservatief 'defensief' beleggingsbeleid met minimaal 10% en maximaal 40% belegging in zakelijke waarden. Ook met Staalbankiers is een dergelijke bandbreedte overeengekomen.

In 2009 konden de uitgaven voor het eerst volledig worden bekostigd uit de opbrengsten van het vermogen. De voorspelling was dat dit in 2010 niet meer het geval zou zijn door de veel hogere projectuitgaven die verwacht werden. Door 'bevriezing' van een voorschot wegens afgekeurd voortgangsverslag van een der projecten, en omdat andere voorschotten uiteindelijk pas laat in het jaar hoefden te worden betaald, bleek het rendement van het vermogen voldoende om er de lopende en geplande uitgaven van te betalen.

Met ingang van 2010 is het criterium voor ANBI-instellingen aanzienlijk verzaamd en moet 90% van de uitgaven worden besteed aan het maatschappelijk doel wil men in aanmerking komen voor rangschikking als algemeen nut beogende instelling. Inmiddels is aan het FWOS ook voor 2010 de ANBI-status toegekend door de Belastingdienst.

5.2 Prognose en planning

Zoals in de inleiding al toegelicht is eind 2009 besloten om jaarlijks een hoger bedrag aan liquide middelen vrij te maken ter financiering van onderzoeks- en implementatieprojecten op basis van de prognose voor de komende jaren. Door de keuze voor een aantal longitudinale projecten in samenhang met de prioriteitstelling moest het vrij te maken budget voor de komende jaren substantieel worden verhoogd met ongeveer een ton per jaar. Hierna een overzicht van gereserveerde projectsubsidies voor 2011 en daarna. Zie tabel 3.

Tabel 3. Overzicht gereserveerde projectsubsidies voor 2011 en verder

Projecten	Subsidiebedrag + Voorschotten	Looptijd
1. Seks onder de zestien C. Wouters, UU	169.000 2011 12.785	sep 2004 - jan 2011
2. Seksualiteit van jongeren op Aruba R. Piternella	50.000 2011 7.243 ¹	jan 2004 - eind 2011
3. Invloed antipsychotica op puberteitsontwikkeling Y. Roke (Symfora Groep)	27.500 2011 13.750	nov 2006 - eind 2011
4. Verschuivingen i/d zedenwetgeving M. Moerings (UL)		afgerond 2010
5. ZonMw-FWOS projecten ² a. Tracing trajectories of the sexual development of youth P. van Geert (RUG) b. Seks onder je 25^e I. van der Vlugt (RNG) Uitvoeringskosten ZonMw voor a+b Voorschotten a+b in 2010 en verder	a 256.966 b 100.000 17.850 a+b 2011 122.095 a+b 2012 112.788	a. mrt 2009 - mrt 2013 b. mrt 2010 - mrt 2013
6. Lit.studie seks.ontw. jonge kinderen H. de Graaf (RNG)		afgerond 2010
7. Seksualisering: een zorg? P. Nikken (Nji) / H.de Graaf (RNG) a. Onderzoek b. Twee internationale publicaties	a 6.100 b 4.100 2011 6.100 2011 4.100	okt 2009 - jun 2011
8. Werkconferentie Seksuele opvoeding jonge kinderen (RNG-FWOS)		afgerond 2010
9a. Documentatie IISG 9b. Wetenschappelijke activiteiten IISG	72.073 2011 36.073	afgerond 2010 mei 2010 - okt 2011
10. NWO-FWOS project Sexuality and intimate relations of Dutch Youth M. Dekovic (UU)	345.777 2011 86.500 2012 86.450 2013 86.450 2014 43.127	dec 2010 – sep 2014
11. Leerstoel Henny Verhagen Stichting / Universiteit Utrecht	190.967,50 2011 38.193,50 2012 38.193,50 2013 38.193,50 2014 38.193,50 2015 38.193,50	feb 2011 – feb 2016
Totaal projectsubsidies 2011 en daarna	808.428,50	

¹ Dit bedrag is gereserveerd voor eventuele bijdrage in de kosten van het proefschrift.

² FWOS betaalt aan ZonMw, die de bedragen overmaakt naar de instellingen. Dat betekent dat bevoorschotting door FWOS vanaf 2010 voor beide projecten samen plaatsvindt. Bovenop komt nog 5% bureaunkosten die FWOS aan ZonMw betaalt. Voor de duur van het project bedragen die 17.850 (jaarlijks 3.570). De kosten vormen onderdeel van de voorschotten.

Eind 2009 is een liquiditeitsprognose opgesteld voor de komende vier jaar waar het gaat om onderzoeks- en implementatieprojecten en het documentatieproject voor IISG. Het budget voor onderzoeksondersteunende activiteiten is ook in dit overzicht opgenomen. Het betreft hier de werkzaamheden van de Commissie Wetenschapsbeleid en de Commissie Informatie en Implementatie. Inmiddels is in 2010 het geheel wat bijgesteld door nieuwe, onvoorziene, ontwikkelingen. Het onderhoud en de ontwikkeling van de website wordt ook tot de onderzoeksondersteunende activiteiten gerekend. Zie voor een overzicht tabel 4.

Tabel 4. Liquiditeitsprognose voor periode 2011-2013³

Budget voor	2010	2011	2012	2013
Onderzoek				
<i>Seks onder de 16</i> UU		12.785		
<i>Seksualisering</i> NJi/RNG		10.100		
<i>Antipsychotica</i> Symfora Groep		13.750		
ZonMw:				
RUG+ <i>Seks onder de 25</i>	81.400	122.095	112.788	
Leerstoel UU	40.000	40.000	40.000	40.000
NWO	43.250	87.500	87.500	87.500
Seksuele ontwikkeling en diversiteit		50.000	150.000	150.000
Onderzoek	164.650	336.230	390.288	277.500
Informatie/implementatie (inclusief IISG t/m 2011)	110.000	110.000	50.000	50.000
Ondersteuning 10%	27.465	44.623	49.029	32.750
Totaal Onderzoek / Implementatie	302.115	490.853	539.317	360.250
Kosten Bestuur	35.000	35.000	35.000	35.000
Totaal Onderzoek / Implementatie / Bestuur	337.115	525.853	524.317	395.250

5.3 Maatregelen ter verbetering van efficiency en stimulering van vermogensgroei

Het FWOS gaat verder met het gericht zoeken naar mogelijkheden voor het gezamenlijk met andere instellingen c.q. fondsen financieren van projecten. Dat is nu al het geval bij de leerstoel van de Henny Verhagen Stichting, bij het longitudinale NWO-project dat eind 2010 is gestart, en bij de (verdere) financiering van het Groningse project. Van het vervolgonderzoek *Seks onder je 25^e* dat met financiering van ZonMw in 2010 van start ging, wordt het kwalitatieve deel door het FWOS gefinancierd.

Tenslotte gaat het FWOS ook in 2011 actief op zoek naar donateurs die het FWOS met kleinere of grotere giften willen steunen, zodat kleine praktijkgerichte projecten daaruit gefinancierd kunnen worden. Door de ANBI-status van het FWOS blijft schenken aantrekkelijk voor donateurs omdat hun giften fiscaal aftrekbaar zijn. Ook de mogelijkheid van legaten en de instelling van 'Fondsen op naam' zal worden verkend.

³ De cijfers zijn voor een deel ontleend aan tabel 2 in bijlage 1 van het Programma Wetenschapsbeleid 2009-2013.

**Stichting Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Seksualiteit
Amsterdam**

Jaarrekening 2010

INHOUDSOPGAVE

PAGINA

RAPPORT

1	Bestuursverslag	1
---	-----------------	---

JAARREKENING 2010

2	Financiële positie	6
---	--------------------	---

OVERIGE GEGEVENS

A	Balans per 31 december 2010	7
B	Staat van baten en lasten over 2010	9
C	Toelichting op de balans per 31 december 2010	11
D	Toelichting op de staat van baten en lasten over 2010	14

1 BESTUURSVERSLAG

Gegevens organisatie

De statutaire naam van de organisatie is Stichting Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Seksualiteit en is statutair gevestigd te Amsterdam. De organisatie wordt gedreven in de rechtsvorm stichting.

De stichting werd op 9 februari 1979 opgericht voor notaris G.H. van Empel te Utrecht. De statutaire zetel van de stichting is Amsterdam. De laatste statutenwijziging vond plaats op 19 juni 2008.

De stichting is ingeschreven in het stichtingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam te Amsterdam onder nummer 41222606.

Doelstelling

Overeenkomstig de statuten heeft de stichting ten doel:

Het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek van de seksualiteit, in het bijzonder de ontwikkeling van het seksuele leven van kinderen en jeugdigen, met inbegrip van de verschijningsvormen van erotische en seksuele relaties van kinderen en jeugdigen, en de betekenis van dit alles voor wetgeving, rechtspraak, opvoeding en maatschappelijk leven;

Ter invulling van dit doel geeft het fonds prioriteit aan onderzoeksprojecten, en indien aan de orde voorlichtingsprojecten, waarin seksualiteit behandeld wordt als deel van een bredere emotionele, sociale en cognitieve ontwikkeling, gesitueerd in een concreet omschreven sociaal-culturele context.

Door het verlenen van financiële ondersteuning aan bovengenoemde projecten beoogt het fonds een algemeen maatschappelijk belang te dienen. Ter realisering hiervan voert het fonds een risico-mijdend en inkomsten-genererend financieel beleid ten aanzien van het nagelaten vermogen en eventueel komende legaten en schenkingen.

Ter ondersteuning van de doelstelling stelt het fonds de nagelaten bibliotheek en het archief ter beschikking voor wetenschappelijk onderzoek en hierop gebaseerde publicaties. Het fonds doet dit door de verzameling in permanente bruikleen te geven en te houden bij een of meer wetenschappelijke instituten die de verzameling beheren volgens eisen van wetenschappelijk onderzoek en, waar nodig, vertrouwelijkheid

Het fonds beoogt niet het maken van winst.

Nalatenschappen worden door het fonds slechts aanvaard door het voorrecht van boedelbeschrijving.

Het fonds stelt, binnen het kader van zijn onderzoeksbeleid, financiële middelen ter beschikking aan wetenschappelijke onderzoekers en onderzoeksinstituten voor onderzoeksprojecten die binnen de doelstelling liggen, alsmede voor projecten die op wetenschappelijk onderzoek gebaseerde kennis toegankelijk en hanteerbaar maken voor personen en instellingen die werken op de in de doelstelling genoemde relevantie gebieden.

Het fonds stelt financiële middelen ter beschikking aan de beherende wetenschappelijke instituten voor de kosten van bewaring, ontsluiting en het verlenen van toegang tot de in permanente bruikleen gegeven bibliotheek en het archief.

Bestuurders en directie

De bestuurders van de stichting zijn:

Naam	Functie	Sinds	Tot
- De heer prof. mr. C. Kelk	Voorzitter	23 -07-01	heden
- De heer drs. P.Th.M.J. van Eeten	Algemeen lid	12-07-99	heden
- Mevrouw drs. P. van Son-Schoones	Algemeen lid	24-04-02	31-12-08
	Secretaris/Penningmeester	01-01-09	01-02-10
	Secretaris	01-02-10	15-12-10
	Secretaris/Penningmeester	15-12-10	heden
- De heer dr. Th.A.M. van der Meer	Algemeen lid	01-01-08	01-09-10
	Vice-Voorzitter	01-09-10	heden
- Mevrouw prof. dr. M. du Bois-Reymond	Algemeen lid	01-01-08	heden
- Mevrouw dr. S.N. Brilleslijper-Kater	Algemeen lid	15-06-09	heden
- De heer drs. M. von Bönninghausen tot Herinkhave	Algemeen lid	14-09-09	heden

Begroting 2011

De begroting voor het jaar 2011 vertoont het volgende beeld (in euro's)

BEGROTING

Rente en dividendopbrengsten	73.000
Geprognosticeerde beleggingsinkomsten (3% gemiddeld)	440.000
Beheerkosten ABN Amro Bank en Staal Bankiers	- 30.000
<i>Som der baten</i>	483.000
Uitgaven voor wetenschappelijk onderzoek	286.667
Uitgaven informatie en implementatie	95.844
Uitgaven voor ondersteuning	55.300
Uitgaven voor publiciteit / internet	5.000
Uitgaven bestuur & management	40.000
Overige lasten	189
<i>Som der lasten</i>	483.000
Saldo van baten en lasten	0

SAMENVATTING VERSLAG VAN DE ACTIVITEITEN VAN DE STICHTING OVER 2010

De stichting Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Seksualiteit (hierna: FWOS) heeft in 2010 de volgende activiteiten ontplooid:

Er werd verder geïnvesteerd in samenwerkingsverbanden met grote fondsen zoals NWO en ZonMw. In het kader van het NWO-programma Jeugd en Gezin is per 1 december 2010 een vierjarig onderzoeksprogramma van start gegaan dat door NWO en FWOS samen wordt gefinancierd: 'Sexuality and intimate relations of Dutch Youth: developmental trajectories and developmental context'. Het gaat hierbij om vier parallel lopende onderzoeksprojecten die elk een aspect van de seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren tussen 10 en 18 jaar in kaart brengen. Het betreft vier promotieonderzoeken, uitgevoerd door aio's.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomst met ZonMw is eind 2010 een aanvraag goedgekeurd voor een kwalitatief onderzoek naar de seksuele ontwikkeling van allochtone jongeren. Dit kwalitatieve deelonderzoek, met een looptijd van 18 maanden, vindt plaats in de context van het epidemiologisch vervolgonderzoek 'Seks onder je 25ste', dat om de vijf jaar wordt uitgevoerd in opdracht van ZonMw. Het is een aanvullend, verdiepend onderzoek bij het kwantitatieve epidemiologische onderzoek. Doel is om vast te stellen hoe het staat met de seksuele gezondheid van allochtone jongeren tussen 12 en 21 jaar, hoe het seksuele ontwikkelingsproces verloopt en hoe ze daar zelf sturing aan geven.

De vestiging van de Henny Verhagen Leerstoel aan de Universiteit Utrecht bij Algemene Sociale Wetenschappen was eind 2010 vrijwel rond. Per 1 februari 2011 zal de nieuwe bijzonder hoogleraar aantreden. Financiers zijn FWOS en GGz Eindhoven en De Kempen.

De toepasbaarheid van de onderzoeksresultaten voor de praktijk van opvoeding, voorlichting, hulpverlening en (overheids)beleid kreeg ook dit jaar weer de nodige aandacht. Het FWOS ging in 2010 verder op de reeds ingeslagen weg voort door onderzoek-disseminatie - implementatie al zoveel mogelijk binnen één project mee te nemen in een planmatige aanpak. Er werd onder andere opdracht gegeven aan de Rutgers Nisso Groep (vanaf 1 januari 2011 na een fusie Rutgers WPF) tot een literatuuronderzoek, een update van de onderzoeksliteratuur over de seksuele ontwikkeling en opvoeding van jonge kinderen. Behalve een onderzoeksrapport leverde dit een internationale wetenschappelijke publicatie op en een werkconferentie voor professionals die met kinderen werken in o.a. de jeugdzorg en de kinderopvang. De opening werd verricht door (oud-) staatssecretaris dr. J. Bussemaker.

In het verlengde hiervan heeft het FWOS opdracht gegeven aan Rutgers WPF om halfjaarlijkse literatuuroverzichten samen te stellen, waarbij ook opvallende lacunes in onderzoek worden gesignaleerd. Op basis daarvan kan nieuw onderzoek worden uitgezet door het Fonds. Daarnaast kunnen de bevindingen behulpzaam zijn bij de ontwikkeling van het Diversiteitsbeleid waarmee in 2010 is begonnen en dat in het onderzoeks- en implementatieprogramma van het FWOS zal worden vastgelegd.

Intern werden ook de nodige veranderingen doorgevoerd. Er kwam een overzichtelijke projectadministratie met aparte projectdossiers tot stand. Naast het bestuursreglement kwam er ook een reglement voor de belangrijkste bestuurscommissies, met de taken en bevoegdheden. Er werden functieprofielen voor de statutaire functies ontworpen, waardoor een betere taakafbakening mogelijk is. Taken en bevoegdheden van het Dagelijks Bestuur werden duidelijk omschreven en door het bestuur vastgesteld.

Begin 2010 werd door de Belastingdienst opnieuw de ANBI-status toegekend aan het FWOS.

2 FINANCIËLE POSITIE

2.1 Vermogensstructuur

De financiële positie per balansdata kan als volgt worden weergegeven:

	31 december 2010		31 december 2009	
	€	€	€	€
Beschikbaar op lange termijn				
Eigen vermogen		4.282.457		4.260.848
Geïnvesteed in financiële vaste activa		4.021.914		3.959.678
Werkkapitaal		260.543		301.170
Kortlopende schulden (exclusief schulden aan kredietinstellingen)	727.646		449.104	
Vorderingen	- 809.317		- 505.677	
		- 81.671		- 56.573
Saldo geldmiddelen		178.872		244.597

Het saldo van de geldmiddelen kan als volgt worden gespecificeerd:

	31 december 2010		31 december 2009	
	€	€	€	€
ABN AMRO Bank N.V.	150.826		85.227	
Postbank	6.816		8.170	
Staalbankiers	21.230		151.200	
Saldo geldmiddelen		178.872		244.597

A BALANS PER 31 DECEMBER 2010

(na resultaatbestemming)

ACTIEF

	31 december 2010		31 december 2009	
	€	€	€	€
VASTE ACTIVA				
Financiële vaste activa				
Effectenportefeuille en overige beleggingen		4.021.914		3.959.678
VLOTTENDE ACTIVA				
Vorderingen				
Geaccordeerde en gereserveerde projecten	808.429		505.677	
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>888</u>		<u>0</u>	
		809.317		505.677
Liquide middelen		178.872		244.597
		<u>5.010.103</u>		<u>4.709.952</u>

B STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2010

	Realisatie 2010		Begroting 2010		Realisatie 2009	
	€	€	€	€	€	€
Rentebaten en dividenden		96.067		110.000		69.838
Wetenschappelijke projecten en activiteiten	284.970		455.223		396.535	
Bestuur en werk door derden	41.155		35.000		40.065	
Accountants- en advieskosten	29.721		0		6.500	
Kosten jaarverslag	1.598		0		0	
Kosten secretariaat	- 15.682		11.900		9.188	
Koers- en procedure resultaten	- 292.748		- 190.000		- 439.540	
Rentelasten en soortgelijke kosten	25.444		25.000		23.322	
Som der lasten		<u>74.458</u>		<u>337.123</u>		<u>36.070</u>
Saldo van baten en lasten		21.609		- 227.123		33.768
Bestemming van het saldo van baten en lasten						
Ten laste van vrije reserves		<u>21.609</u>		<u>- 227.123</u>		<u>33.768</u>
Totaal saldo van baten en lasten		<u><u>0</u></u>		<u><u>0</u></u>		<u><u>0</u></u>

Aard van de activiteiten

De activiteiten van de stichting betreffen het bevorderen van wetenschappelijk onderzoek naar de seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren.

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

De activa en passiva worden, voorzover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde.

Financiële vaste activa

Effecten worden gewaardeerd tegen de actuele waarde. De waardemutaties worden opgenomen in het financieel resultaat in de winst-en-verliesrekening. Voor waardevermeerderingen van niet beursgenoteerde effecten wordt een herwaarderingsreserve gevormd.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien niet anders is vermeld staan deze ter vrije beschikking.

GRONDSLAGEN VOOR DE BEPALING VAN HET SALDO VAN BATEN EN LASTEN

Algemeen

Het saldo van baten en lasten wordt bepaald op basis van historische kosten. Winsten worden verantwoord in het jaar waarin de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

C TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2010**ACTIVA****VASTE ACTIVA****FINANCIËLE VASTE ACTIVA**

	31-12-2010	31-12-2009
	€	€
Overige effecten		
Effectenportefeuille Staalbankiers	2.165.653	2.015.444
Effectenportefeuille ABN AMRO Bank N.V.	1.856.261	1.944.234
	<u>4.021.914</u>	<u>3.959.678</u>

Saldo conform de saldo overzichten per balansdatum van beide vermogensbeheerders. Het risicoprofiel is gesteld op een defensief beheer.

VLOTTENDE ACTIVA**Gesubsidieerde aangewezen projecten**

Geaccordeerde projecten door bestuur	<u>808.429</u>	<u>505.677</u>
--------------------------------------	----------------	----------------

	2010	2009
	€	€
<i>Gesubsidieerde aangewezen projecten</i>		
Stand per 1 januari	505.677	0
Geaccordeerde projecten conform overzicht bestuur	302.752	505.677
Stand per 31 december	<u>808.429</u>	<u>505.677</u>

Dit betreffen ultimo 2010 gedefinieerde en geaccordeerde projecten, welke na 2010 in behandeling zullen worden genomen. Deze aangewezen projecten zijn in de crediteurenadministratie als verplichting opgenomen.

	<u>31-12-2010</u>	<u>31-12-2009</u>
	€	€
Overige vorderingen en overlopende activa		
Rente	888	0
	<u>888</u>	<u>0</u>

LIQUIDE MIDDELEN

ABN AMRO Bank N.V.	150.826	85.227
ING betaal-, spaar- en beleggingsrekeningen	6.816	8.170
Staalbankiers, betaal-, spaar- en beleggingsrekeningen	21.230	151.200
	<u>178.872</u>	<u>244.597</u>

De saldi zijn conform de laatst ontvangen bankdagafschriften

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

Stichtingskapitaal

Dit betreft € 2.268 (f 5.000) ingebracht kapitaal bij de oprichting van de stichting door de oprichter.

KORTLOPENDE SCHULDEN

	<u>31-12-2010</u>	<u>31-12-2009</u>
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	€	€
Crediteuren en gereserveerde project subsidies	<u>810.998</u>	<u>505.957</u>
 Overige schulden en overlopende passiva		
Diverse kosten volgend boekjaar	0	347
Accountantskosten	7.500	10.000
Nog te betalen kosten	0	23.652
	<u>7.500</u>	<u>33.999</u>

D TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2010

	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009
	€	€	€
Overige baten			
Rentebaten effectenportefeuilles	80.524	110.000	54.629
Dividend effectenportefeuilles	15.543	0	15.209
	<u>96.067</u>	<u>110.000</u>	<u>69.838</u>
Wetenschappelijke onderzoeksprojecten en andere wetenschappelijke activiteiten			
Wetenschappelijke onderzoeksprojecten	190.570	240.943	192.202
Andere wetenschappelijke activiteiten	94.400	214.280	204.333
	<u>284.970</u>	<u>455.223</u>	<u>396.535</u>
Bestuur			
Overige bestuurskosten	1.533	0	457
Reis en verblijfkosten	2.181	0	0
Vergaderlocaties	3.446	0	308
Vacatiegelden bestuur	12.856	0	10.631
	<u>20.016</u>	<u>0</u>	<u>11.396</u>
Bestuursassistentie	21.139	35.000	28.669
	<u>41.155</u>	<u>35.000</u>	<u>40.065</u>
Accountants- en advies kosten			
Accountantskosten inclusief voorgaande jaren	21.728	0	6.500
Administratie- en advieskosten inclusief voorgaande jaren	7.993	0	0
	<u>29.721</u>	<u>0</u>	<u>6.500</u>
Jaarverslag			
Jaarverslag	<u>1.598</u>	<u>0</u>	<u>0</u>

	Realisatie 2010	Begroting 2010	Realisatie 2009
	€	€	€
Kosten organisatie			
Websitebeheer	5.624	8.500	6.365
Advieskosten	2.184	0	452
Opslag stichtingsarchief	1.421	0	1.051
Documenten delen	443	0	0
Kantoorbenodigdheden	670	0	- 21
Kantoorkosten	2.452	400	1.341
Buitengewone bate	- 30.554	0	0
PR Beleid	1.698	3.000	0
Aanschaf apparatuur	380	0	0
	<u>- 15.682</u>	<u>11.900</u>	<u>9.188</u>
 Rentelasten en soortgelijke kosten			
Rente- en beheerkosten bankiers	<u>25.444</u>	<u>25.000</u>	<u>23.322</u>